

بررسی احساس امنیت در مناطق مرزی مطالعه موردی: شهر مریوان

علیرضا کریمی^۱ - استادیار جامعه‌شناسی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

حسین دانش‌مهر - استادیار جامعه‌شناسی دانشگاه کردستان، سنندج، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۸/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۱/۱۱

چکیده

شهر مریوان در استان کردستان از جمله مناطق مرزی کشور است که توسعه آن به صورت‌های مختلفی با موضوع احساس امنیت در ارتباط است. سرمایه‌گذاری بر روی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های گردشگری و اقتصادی این شهر پیش از همه نیازمند شناسایی احساس امنیت شهروندان ساکن در شهر مریوان است. هدف اصلی تحقیق بررسی احساس امنیت شهروندان شهر مریوان می‌باشد. احساس امنیت در این پژوهش در چهار بُعد احساس امنیت جانی، مالی، حیثیتی و احساس آسایش عمومی سنجش شده است. در این تحقیق از روش‌های کمی (پرسشنامه خود اجرا) و کیفی (مصاحبه نیمه ساختاریافته و بحث گروهی) استفاده شده است. این دو روش در کنار یکدیگر شناخت دقیق‌تر و عمیق‌تری از موضوع مورد مطالعه فراهم می‌آورند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که احساس امنیت شهروندان در چهار بُعد مورد مطالعه و همچنین برآیند این چهار بُعد یعنی احساس امنیت در سطح مناسبی قرار دارد. یافته‌های کیفی پژوهش بیانگر آن است که شهروندان در مقایسه با گذشته احساس امنیت شهر را در سطح پایین و در مقایسه با شهرهای دیگر احساس امنیت شهر مریوان را در سطح بالاتری ارزیابی می‌کنند. احساس امنیت شهروندان بر حسب جنسیت، تحصیلات و وضعیت شغلی تفاوت معناداری دارد و با مدت اقامت در شهر نیز از رابطه معکوسی برخوردار است. تهیه گزارش‌های مختلف از شهر مریوان در رسانه ملی و معرفی جاذبه‌های گردشگری و ظرفیت‌های اقتصادی این شهر همراه با وضعیت امنیت آن سبب آشنایی بیشتر شهروندان سایر استان‌ها با شهر مریوان شده و به بهبود دیدگاه آن‌ها در ارتباط با این شهر کمک می‌کند.

واژه‌گان کلیدی: مناطق مرزی، احساس امنیت، احساس امنیت جانی، شهر مریوان.

مقدمه

امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به شمار می‌رود، به طوری که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد. مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو امنیت است. اگرچه امنیت در زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها نقشی مهم و کلیدی ایفا می‌کند و فقدان یا اختلال در آن پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به دنبال دارد، لکن احساس ناامنی از خود ناامنی بدتر است. بر همین اساس وانگ^۱ (۱۹۹۹) در تعریف امنیت بر احساس امنیت تأکید دارد. بر اساس جایگاهی که امنیت و احساس امنیت در فرایند توسعه نظام اجتماعی دارد سبب شده است که این مفهوم به مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی تبدیل شود و جوامع اولویت خود را به برقراری امنیت در جامعه اختصاص دهند. پیوستگی متقابل امنیت با رفاه و توسعه امری اجتناب‌ناپذیر است (Alexseev, 2011:510). سنجش امنیت، ابزاری برای کنترل مناسب‌تر فضاهای عمومی و بالأخص محیط‌های شهری به شمار می‌آید. مؤلفه احساس امنیت شهروندان می‌بایستی مورد توجه بیشتری قرار گیرد چراکه بدون شناخت و بررسی سازوکار یک مؤلفه در ساختار شهری به مثابه سیستم شهری، امکان مداخلات مناسب، کارآمد و بهینه در شهر میسر نمی‌شود. این امر از آن جهت دارای اهمیتی مضاعف می‌شود که احساس امنیت شهروندان از محورهای توسعه پایدار انسانی به شمار می‌رود. اگر مردم فضایی را به دلیل عدم راحتی یا ترس استفاده نکنند، عرصه عمومی از بین می‌رود. احساس ناامنی در فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل می‌کند و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه‌های زیادی را بر جامعه تحمیل می‌کند (افتخاری، ۱۳۸۱: ۸؛ موسوی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۸۹؛ جمالی و شایگان، ۱۳۹۰: ۹۶؛ بمانیان و محمودی نژاد، ۱۳۸۷: ۶۰). توجه به امنیت و احساس امنیت اگرچه برای هر شهر و

1. Wang

منطقه‌ای ضرورتی انکارناپذیر است اما این موضوع برای مناطق مرزی اهمیت دوچندانی دارد. مناطق مرزی دارای ویژگی‌های خاصی بوده و به‌طور اساسی با مناطق داخلی کشور تفاوت‌هایی دارد. مسئله حفظ و گسترش امنیت مناطق مرزی به‌ویژه در کشورهایی که دارای مرزهای مشترک طولانی با همسایگان خود هستند همواره مورد توجه بوده است. پایین بودن میزان احساس امنیت برای شهروندان این مناطق می‌تواند تبعات جبران‌ناپذیری برای کشور به همراه داشته باشد و کشور را درگیر مسئله امنیت ملی نماید. در صورتی که شهروندان مناطق مرزی از سطح احساس امنیت لازم برخوردار نباشند به‌واسطه نزدیکی به مرز می‌توانند اقدامات متعددی انجام دهند که از ساده‌ترین و ابتدایی‌ترین این اقدامات می‌توان به مهاجرت از مناطق مرزی و خالی شدن مرزها اشاره نمود. این مهاجرت می‌تواند مهاجرت‌های داخلی باشد یا مهاجرت‌های خارجی را شامل گردد که تبعات نوع دوم مهاجرت به مراتب بدتر از نوع اول می‌باشد. مهاجرت از مناطق مرزی در واقع ابتدایی‌تری و کم‌هزینه‌ترین شیوه برخورد شهروندان مناطق مرزی با احساس ناامنی در منطقه است. تبعات احساس ناامنی در شهرهای مرزی می‌تواند بسیار بدتر از مهاجرت باشد. در مقابل، بالا بودن احساس امنیت در شهرهای مرزی سبب ماندگاری شهروندان در این مناطق، دفاع از مرزها و مانع نفوذ نیروهای بیگانه می‌شود. احساس امنیت شهروندان مناطق مرزی می‌تواند زمینه شکوفایی اقتصادی این مناطق را فراهم آورده و شکاف مناطق مرزی را با سایر مناطق به حداقل ممکن برساند و توانمندی‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی منطقه را فعال سازد.

شهر مریوان به‌عنوان یکی از مناطق مرزی غرب کشور دارای ظرفیت‌های اقتصادی و گردشگری بالایی است که بسیاری از این ظرفیت‌ها به دلیل مرزی بودن این شهر کمتر مورد توجه قرار گرفته است. مرزی بودن شهر مریوان و اخباری که از این شهر بالأخص در گذشته در زمینه مسائل امنیتی به گوش می‌رسید سبب شده است که کمتر مورد توجه سرمایه‌گذاران قرار گیرد. طبیعت بکر و زیبای شهر مریوان، دریاچه زریبار به‌عنوان بزرگ‌ترین چشمه آب شیرین دنیا و جنگل‌های سرسبز این منطقه جاذبه‌های اکوتوریستی

غنی را برای شهر فراهم آورده است که می‌تواند در کنار بازار و مرز باشماق به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های اقتصادی این شهر کمک نماید. موارد ذکر شده تنها بخشی از ظرفیت‌های اقتصادی شهر مریوان است و وجود این ظرفیت‌ها می‌تواند بستر مناسبی برای توسعه این شهر فراهم آورد. سرمایه‌گذاری بر روی این ظرفیت‌ها و جذب گردشگر در این منطقه پیش از همه نیازمند شناسایی احساس امنیت شهروندان ساکن در این شهر است. تا مادامی که شناختی از وضعیت احساس امنیت در این شهر فراهم نشود امکان برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری از این ظرفیت‌ها وجود ندارد. در واقع شناسایی برداشت شهروندان و ساکنین این شهر از وضعیت امنیت در شهر مریوان پیش‌نیاز برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری از ظرفیت‌های شهر می‌باشد. بر همین اساس پژوهش حاضر به دنبال شناخت وضعیت احساس امنیت در شهر مریوان و ابعاد مختلف آن می‌باشد. هدف اصلی تحقیق بررسی احساس امنیت شهروندان شهر مریوان و تفاوت احساس امنیت شهروندان برحسب مشخصات عمومی آن‌ها می‌باشد.

پیشینه پژوهش

امنیت مناطق مرزی و مسائل مرتبط با آن به دلیل اهمیتی که دارد به صورت‌های مختلف موضوع پژوهش‌های داخلی و خارجی بوده است. ولمر^۱ (۲۰۱۹) برداشت از مفهوم امنیت مرزی را به روش مردم‌نگاری در انگلستان مورد بررسی قرار داده است. یافته‌های پژوهش نشان‌دهنده تناقض و اختلاف در برداشت از احساس امنیت می‌باشد. در واقع به جای یک برداشت واحد و نمادین از مفهوم امنیت مرزی با طیفی از برداشت‌ها و ادراک‌ها مواجه هستیم. برداشت‌ها و ابهامات موجود در این زمینه همراه با پیامدهای سیاسی و اجتماعی خواهد بود. گراول^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی در ارتباط با موضوع امنیت منطقه مرزی آمریکا و مکزیك یکی از سؤالات اصلی پژوهش این است که چگونه تغییرات در فضای سیاسی و

1 . Vollmer

2 . Gravelle

حزبی، نگرش نسبت به امنیت مرزها را تغییر می دهد. یافته های پژوهش نشان می دهد که زمان و مکان همراه با نگرش های سیاسی در سطح فردی (با تأکید بر نگرش شخص رئیس جمهور) عوامل اصلی شکل دهنده نگرش به امنیت در منطقه مرزی آمریکا با مکزیك است. یو^۱ و همکاران (۲۰۱۸) بر اهمیت جذب و استقرار جمعیت شناور^۲ در مناطق مرزی چین تأکید دارند و معتقدند که دولت های محلی در این مناطق برای توسعه و رونق شهرهای مرزی باید دست به اقداماتی برای جذب این جمعیت بزنند. در میان عوامل مؤثر بر جذب این جمعیت و استقرار آنها در شهرهای مرزی بر امنیت اجتماعی در این مناطق و تقویت احساس این نوع از امنیت تأکید ویژه ای دارند. پورمنافی (۱۳۹۷) به اولویت بندی تهدیدهای امنیت پایدار در مرزهای کشور با تأکید بر استان خراسان رضوی پرداخته است. یافته های پژوهش نشان می دهد که قاچاق انسان و اسلحه، قاچاق کالا و سوخت، مهاجرت و ورود غیرقانونی اتباع بیگانه سه مورد از مهم ترین تهدیدهای امنیت پایدار مرزهای خراسان رضوی هستند. جلالیان و ویسیان (۱۳۹۷) موضوع امنیت پایدار را در شهر مرزی سردشت از دیدگاه کارشناسان امنیتی مورد مطالعه قرار دادند. یافته های پژوهش حاکی از آن است که افزایش سطح تحصیلات و تقویت همبستگی های درون قومی و مذهبی دو مورد از مهم ترین ابعاد تأثیرگذار در پایداری امنیت شهر سردشت هستند. رضایی و همکاران (۱۳۹۶) به واکاوی تهدید پدیده های قومی مذهبی و تأثیر آن بر امنیت مرزهای شمال غرب کشور پرداختند. نتایج پژوهش نشان می دهد که میزان تأثیر تهدیدات پدیده های قومی - مذهبی افراطی بر امنیت مناطق مرزی شمال غرب کشور در حد بالاتر از متوسط و زیاد قرار دارد. رتبه بندی تهدیدات پدیده های قومی - مذهبی افراطی به ترتیب بر امنیت فرهنگی - اجتماعی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی و امنیت نظامی می باشد. سهرابی (۱۳۹۶) فرصت ها و تهدیدهای امنیتی در مرزها را مورد بازشناسی قرار داده

1 . You

2 . Floating population

است. بر اساس این مطالعه باید گفت که انسداد کامل نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مرزها، توسعه و تقویت یگان‌های مرزی، مشارکت دهی مرزنشینان در طرح‌های امنیتی، توسعه فعالیت‌های اطلاعاتی و تقویت دیپلماسی به همراه توسعه اقتصادی و ایجاد بنگاه‌های زود بازده از جمله مهم‌ترین راهبردهای هستند که در نتیجه اجرای آن‌ها می‌توان به امنیت مرزها امید داشت.

بیشتر مطالعات صورت گرفته در مناطق مرزی با رویکرد جغرافیایی و سیاسی و متکی بر شیوه اسنادی یا پیمایش بوده همچنین موضوع امنیت بیشتر از احساس امنیت در کانون توجهات محققین بوده است. در این پژوهش سعی شده با رویکردی جامعه‌شناختی و استفاده از روش کیفی در کنار روش کمی و پیمایش به بررسی احساس امنیت شهروندان مناطق مرزی پرداخته شود. علاوه بر این در این پژوهش از موضوعات امنیت ملی و سیاسی که در بیشتر پژوهش‌های مناطق مرزی مرکز توجه بوده فاصله گرفته و امنیت از دیدگاه شهروندان و مرتبط با آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مبانی نظری

امنیت به لحاظ نظری، مفهومی سهل و ممتنع است. از یک سو به کار بردن این مفهوم در محاوره مردمان به صورت مکرر و گسترده که مراد از آن نوعی ایمنی در امور زندگی می‌باشد، معنای آن را سهل و از سوی دیگر قرار گرفتن معنای آن در حوزه‌های گوناگون، متفاوت و مبهم می‌باشد (هزارجریبی و همکاران، ۱۳۸۶: ۳۵۱). در مجموع توافق عمومی بر سر تعریف امنیت وجود ندارد، زیرا امنیت تحت تأثیر فاکتورهای متعدد در درجه‌های متفاوت قرار دارد. این فاکتورها می‌تواند شامل فاکتور نظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی باشد (میرعرب، ۱۳۷۹: ۱۴۰). در هر پژوهش با توجه به ساخت اجتماعی مورد مطالعه و ویژگی‌های مرتبط با آن تعریف یا تعاریفی مبنای پژوهش قرار می‌گیرد. در پژوهش حاضر، تأکید اصلی بر تعریف بوزان (۱۳۷۸) می‌باشد. باری بوزان در تعریف امنیت معتقد است که "امنیت عبارت است از اطمینان خاطری که بر اساس آن افراد در

جامعه‌ای که زندگی می‌کنند، نسبت به حفظ جان، حیثیت و حقوق مادی و معنوی خود بیم و هراسی نداشته باشند. امنیت پیش از آنکه مقوله‌ای قابل تعریف باشد پدیده‌ای ادراکی و احساسی است" (بوزان، ۱۳۷۸: ۵۲). کینگ^۱ (۲۰۰۴) و ماندل (۱۳۷۷) نیز همانند باری بوزان علاوه بر اینکه بر عدم وجود یک برداشت واحد و مورد اجماع از امنیت تأکید دارند جنبه ذهنی و ادراکی بودن مفهوم امنیت را مورد توجه قرار می‌دهند. از دیدگاه بوزان (۱۳۸۶) احساس امنیت که بُعد ذهنی امنیت می‌باشد اشاره به وضعیتی دارد که کلیه اعضای جامعه طی آن خود را فارغ و مصون از هرگونه تهدید و یا در معرض خطر بودن احساس کنند. این احساس ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامون است که افراد متفاوت به صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند. تجربه افراد طیف گسترده‌ای از موضوعات را شامل می‌شود که از آن جمله می‌توان به تجربه شهروندان در زمینه امنیت جانی، مالی، حیثیتی و مواردی از این قبیل اشاره نمود. نوع نگاه به امنیت سبب تفاوت در موضوعات مورد بررسی می‌شود. با توجه به اینکه در این پژوهش احساس امنیت شهروندان در فضای عمومی شهر مورد توجه است لذا مهم‌ترین ابعاد امنیتی موجود در این فضاها با تأکید بر دیدگاه باری بوزان (۱۳۷۸ و ۱۳۸۶) در قالب ابعاد زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد.

- احساس امنیت جانی: هابز (۱۳۸۹) امنیت جانی را یکی از شرایط پیاده‌سازی قانون در جامعه می‌داند. عدم وجود امنیت جانی در جامعه باعث می‌شود که وضعیت زندگی یک وضعیت طبیعی باشد که در آن امنیت جانی افراد تضمین شده نیست لذا امکان پیاده‌سازی قانون و سایر امور مربوط به جامعه و افراد وجود ندارد. بر همین اساس امنیت جانی بر سایر جنبه‌های امنیت اولویت دارد زیرا بدون امنیت جانی تحقق سایر امنیت‌ها مختل می‌شود. برای فردی که امنیت جانی‌اش در معرض خطر است حتی اگر سایر امنیت‌ها هم تحقق پیدا کنند برای او ارزش یا کاربردی ندارد.

1. King

- احساس امنیت مالی: امنیت مالی حالتی است که در آن فرد فارغ از ترس آسیب رسیدن به اموال خود یا از دست دادن آن‌ها، زندگی می‌کند. امنیت مالی که عموماً در مباحث امنیتی در کنار امنیت جانی قرار می‌گیرد جزو ضرورت‌های امنیت می‌باشد. در واقع این دو نوع امنیت جزو پایه و اساس ابعاد دیگر امنیت به حساب می‌آیند.

- احساس امنیت حیثیتی: حیثیت پدیده‌ای اجتماعی است که چهره بیرونی روابط اجتماعی را معلوم می‌کند و با جریان رشد شخصیت به همراه هویت‌های فردی و اجتماعی انسان شکل می‌گیرد و شکل‌گیری آن در گروهی پاره‌ای رفتارها و مقررات اجتماعی است. میزان حرمت و احترام فرد در جامعه و نوع برداشت مردم از آن می‌تواند تا حد زیادی تعاملات افراد را شکل دهد.

- احساس آسایش عمومی: آسایش عمومی عبارت است از فقدان هرگونه آزار و ناراحتی در جامعه که از حدود متعارف و عادی زندگی در جامعه خارج باشد، مانند سروصدای زیاد به ویژه در شب، تجمع و ازدحام در معابر و مجامع و اماکن عمومی که موجب ناراحتی شود (جعفری دولت‌آبادی، ۱۳۸۹: ۱۰۶).

روش پژوهش

در این تحقیق از روش‌های کمی (پرسشنامه خود اجرا) و کیفی (مصاحبه نیمه ساختاریافته و بحث گروهی) استفاده شده است. این دو روش در کنار یکدیگر شناخت دقیق‌تر و عمیق‌تری از موضوع مورد مطالعه فراهم می‌آورند. جامعه آماری پژوهش شهر مرزی مریوان در استان کردستان است. مطابق با اطلاعات جمع‌آوری شده برای انجام نمونه‌گیری در بخش کمی مبنای نمونه‌گیری اطلاعات سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ است. مطابق با اطلاعات این دوره از سرشماری عمومی نفوس و مسکن باید گفت جمعیت شهر مریوان برابر با ۱۳۶۶۵۴ نفر می‌باشد که در قالب ۳۹۳۶۸ خانوار توزیع شده است. سطح تحلیل در این پژوهش خانوار می‌باشد که مطابق با فرمول کوکران و بر اساس شیوه نمونه‌گیری توزیع به نسبت در سطح استان، تعداد نمونه اختصاص داده شده به شهر

مریوان برابر با ۲۶۰ نمونه است. ۲۶۰ نمونه شهر مریوان با سطح تحلیل خانوار بعد از تفکیک جغرافیایی شهر مریوان به چهار قسمت شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز با توزیع یکسان در هر بخش جغرافیایی به شیوه نمونه گیری تصادفی ساده اقدام به جمع آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه شد. اطلاعات جمع آوری شده در شهر مریوان از سایر شهرهای استان تفکیک شده و اقدام به آزمون نرمال بودن داده ها شد که نرمال بودن داده ها بر اساس آزمون های آماری مورد تأیید قرار گرفت. در بخش کیفی نیز محققین با اتکا به روش های کیفی مصاحبه نیمه ساختاریافته و بحث گروهی به دنبال آن بودند که وارد دنیای پاسخگویان شوند و بافهم نظام معانی و تفسیرهای آنها از کنش هایی که انجام داده اند، پدیده مورد مطالعه را بهتر و دقیق تر فهم نمایند. نمونه گیری در این بخش به صورت نظری-هدفمند است. بدین معنا که در انتخاب نمونه ها دو ملاک اشباع نظری و تنوع مبنای کار بوده است. مبنای تنوع برحسب مشخصات عمومی پاسخگویان می باشد. بر همین اساس در شهر مریوان ۱۲ مصاحبه نیمه ساختاریافته و ۲ بحث گروهی انجام گرفت. مصاحبه شونده گان از سنین مختلف با جنسیت زن و مرد و دارای مشاغل و تحصیلات متفاوت بودند.

بحث و یافته ها

به لحاظ جنسیت ۳۰/۴ درصد از پاسخگویان زن و ۶۹/۶ درصد مرد هستند. ۴۳/۸ درصد از نمونه آماری مورد مطالعه مجرد و مابقی آنها یعنی ۵۶/۲ درصد متأهل می باشند. به لحاظ وضعیت تحصیلی نیز باید گفت حدود ۲۴ درصد از پاسخگویان تحصیلات آنها دیپلم و پایین تر (۳/۹ درصد بی سواد و ابتدایی، ۳/۵ درصد راهنمایی و ۱۶/۵ درصد متوسطه و دیپلم) است و ۷۶ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی (۱۵/۸ درصد فوق دیپلم، ۴۵/۸ درصد لیسانس و ۱۴/۶ درصد فوق لیسانس) هستند. بیش از نیمی (۵۲/۳ درصد) از پاسخگویان شاغل، ۱۵/۴ درصد خانه دار، ۱۵/۸ درصد محصل یا دانشجو، ۸/۸ درصد بیکار و ۷/۷ درصد از کارافتاده یا بازنشسته می باشند. به لحاظ وضعیت سنی باید گفت میانگین سن برابر با ۳۳/۶ سال با انحراف معیار ۱۱/۶ سال است. میانه و مد سن پاسخگویان به ترتیب

۳۲/۵ سال و ۲۷ سال می‌باشد. جوان‌ترین پاسخگو ۱۸ سال و مسن‌ترین آن‌ها ۶۸ سال است. میانگین مدت اقامت پاسخگویان در شهر ۲۲ سال با انحراف معیار ۹/۵ سال می‌باشد. کمترین مدت اقامت در شهر ۲ سال و بیشترین مدت اقامت ۴۰ سال است. میانه این متغیر ۲۲ سال و بیشترین فراوانی پاسخ‌ها نیز ۳۰ سال می‌باشد.

احساس امنیت جانی شهروندان با مواردی نظیر رفتن یا نشستن در پارک‌های خلوت یا حاشیه شهر به تنهایی، به تنهایی در خانه ماندن یا زندگی کردن، تردد خانم‌ها به تنهایی در شب، فرستادن فرزندان خردسال به مدرسه در مسیر طولانی، کمک به سرنشینان ماشینی که در شب کنار خیابان خراب شده، تردد با ماشین‌های مسافرکش شخصی در شب و سؤالات دیگری که به سنجش احساس امنیت جانی شهروندان می‌پردازد موردسنجش قرار گرفت. میزان روایی سؤالات با آلفای کرونباخ که در قالب طیف لیکرت موردبررسی قرار گرفته است برابر با ۰/۷۹ می‌باشد. بعد از جمع نمرات پاسخگویان در طیف احساس امنیت جانی و تقسیم نمرات به سه دسته با فواصل برابر میزان احساس امنیت جانی شهروندان در جدول شماره (۱) نشان داده شده است.

جدول شماره ۱. توزیع نسبی پاسخگویان بر حسب میزان احساس امنیت جانی

نام متغیر	زیاد	متوسط	کم
احساس امنیت جانی	۳۲/۵	۲۹/۶	۳۷/۹

یافته‌های حاصل از جدول شماره (۱) نشان می‌دهد که حدود دوسوم از پاسخگویان (۶۲/۱ درصد) میزان احساس امنیت جانی خود را در سطح متوسط به بالا ارزیابی نموده‌اند. یافته‌های حاصل از مصاحبه و بحث گروهی نیز بیانگر رضایت شهروندان از سطح احساس امنیت جانی موجود در شهر است. با این وجود شهروندان معتقدند که احساس امنیت جانی نسبت به گذشته کاهش یافته است و افرادی که رضایت آن‌ها از امنیت جانی شهر در سطح متوسط به پایین است دلیل آن را باید در مقایسه احساس امنیت جانی در وضعیت موجود

نسبت به گذشته جستجو نمود. چنین مقایسه‌ای سبب کاهش نمره آن‌ها در احساس امنیت جانی شده است.

"در گذشته امنیت بیشتری در شهر وجود داشت اگرچه اکنون هم شهر امن و امان است ولی در گذشته بهتر بود. در گذشته شهر کوچک بود و غریبه در شهر وجود نداشت. حالا تعداد غریبه‌های شهر زیاد است. به همین خاطر خیلی وقت‌ها در شب نمی‌توانی به کسی که در راه مانده کمک کنی چون نمی‌شناسی و ممکن است هر اتفاقی بیفتد. باین وجود تا به حال برای من اتفاقی نیفتاده است" (مرد، ۴۵ ساله، مغازه‌دار)

در بعضی از موارد که تعداد آن‌هم کم نبود مشاهده می‌شد که تغییرات احساس امنیت جانی بیشتر تحت تأثیر شنیده‌های پاسخگویان، رسانه‌ها و اخبار منتشر شده از آن‌ها می‌باشد و چنین شنیده‌هایی که صحت آن‌ها مورد تردید است سبب می‌شود که احساس امنیت جانی شهروندان کاهش یابد. چنین خبرهایی که شهروندان حتی در ارتباط با شهرهای دیگر دریافت می‌کنند بر دیدگاه آن‌ها در زمینه شهر محل سکونت خود تأثیر گذار است.

"دخترم وقتی به مدرسه می‌رود نمی‌گذارم النگوهای طلایش را دستش بکند چون ممکن است به خاطر این النگوها بلایی سرش بیاورند. همین چند وقت پیش شنیدم که در یکی از شهرها النگوهای دست یک زن رو میخواستن بدزدن و زن مقاومت کرده بود که دستش رو قطع کردن و النگوهایش را بردن" (زن، ۳۰ ساله، خانه‌دار)

پاسخگویان شرکت کننده در مصاحبه‌ها و بحث گروهی از تجربه بسیار بدی در ارتباط با امنیت جانی برخوردار نبوده و در این زمینه احساس رضایت داشتند. نارضایتی آن‌ها بیشتر تحت تأثیر شنیده‌ها بود و در ذکر تجربه‌های امنیت جانی بیشتر به گفته‌ها و اخبار دیگران استناد می‌کردند.

برای سنجش احساس امنیت مالی شهروندان به بررسی دیدگاه آن‌ها در قالب طیف لیکرت در ارتباط با گویه‌هایی مانند خالی گذاشتن منزل مسکونی برای چند روز، امنیت در حمل پول نقد به مقدار زیاد، امنیت اتومبیل پارک شده در خیابان، سپردن سرمایه به فرد دیگری جهت سرمایه‌گذاری، انجام معاملات مهم به تنهایی و مواردی از این قبیل استفاده شد. مقدار آلفای کرونباخ این طیف برابر با ۰/۸۱ به دست آمد. با جمع نمرات پاسخگویان در

طیف احساس امنیت مالی و تقسیم آن به سه دسته با فواصل برابر نتایج جدول شماره (۲) حاصل شد.

جدول شماره ۲. توزیع نسبی پاسخگویان بر حسب میزان احساس امنیت مالی

نام متغیر	زیاد	متوسط	کم
احساس امنیت مالی	۳۱/۱	۳۳/۸	۳۳/۵

نتایج حاصل از جدول شماره (۲) نشان می‌دهد که ۶۶/۵ درصد از پاسخگویان میزان احساس امنیت مالی خود را در سطح متوسط به بالا ارزیابی نموده‌اند. یافته‌های به دست آمده از مصاحبه و بحث گروهی نیز بیانگر آن است پاسخگوییانی که میزان احساس امنیت مالی را در سطح متوسط به بالا نمی‌دانند به میزان زیادی ناشی از مقایسه وضعیت موجود نسبت به گذشته است که از دیدگاه شهروندان میزان امنیت مالی در گذشته بهتر از وضعیت موجود بوده و این مقایسه سبب کاهش نمره پاسخگویان در احساس امنیت مالی شده است. علاوه بر این شهروندان معتقدند که در وضعیت موجود اگرچه میزان امنیت مالی نسبت به گذشته کاهش یافته است ولی همچنان شهر مریوان به نسبت سایر شهرها میزان امنیت مالی آن در سطح بالاتری می‌باشد.

"الان را که با چند سال قبل مقایسه می‌کنم می‌بینم که آمار کلاهبرداری و دزدی زیاد شده است. با وجود اینکه میزان کلاهبرداری و دزدی در این شهر در مقایسه با شهرهای دیگر پایین است ولی اگر فکری به حال این موضوع نشود وضعیت بدتر می‌شود" (مرد، ۴۳ ساله، بازاری)

بالا بودن میزان امنیت مالی در شهر سبب شده است که در هنگام اذان اگر از کنار مغازه‌ها عبور کنیم می‌توان مشاهده نمود که تعدادی از مغازه‌داران با قرار دادن یک چوب بلند در مقابل درب ورودی، بدون بستن مغازه به نشانه تعطیلی آن در نماز جماعت حضور پیدا می‌کنند. اگرچه این موضوع به نسبت گذشته کاهش یافته است ولی همچنان در شهر قابل مشاهده است.

"هنگامی که اذان داده می‌شود مغازه‌دارانی هستند که مغازه خود را به خاطر نماز رها کرده و به مسجد می‌روند و تنها یک چوب به نشانه تعطیل بودن مغازه جلوی درب آن می‌گذارند. در صورتی که اجناس آن‌ها بیرون مغازه است" (زن، ۳۹ ساله، خانه‌دار)

به منظور سنجش احساس امنیت حیثیتی از گویه‌هایی مانند وجود مزاحمت‌های خیابانی، مزاحمت‌های تلفنی، نشر دروغ و اکاذیب، توهین و تهمت زدن، تجاوز به نوامیس، تخریب شخصیت و سایر گویه‌های مرتبط با این موضوع در قالب طیف لیکرت استفاده شده است. میزان روایی طیف احساس امنیت حیثیتی برابر با ۰/۸۶ می‌باشد. با جمع نمرات پاسخگویان در این طیف و تقسیم آن به سه دسته با فواصل برابر وضعیت احساس امنیت حیثیتی شهروندان به صورت جدول شماره (۳) به دست آمد.

جدول شماره ۳. توزیع نسبی پاسخگویان بر حسب میزان احساس امنیت حیثیتی

نام متغیر	زیاد	متوسط	کم
احساس امنیت حیثیتی	۳۵	۲۵/۴	۳۹/۶

یافته‌های حاصل از جدول شماره (۳) نشان می‌دهد که بیش از ۶۰ درصد پاسخگویان میزان احساس امنیت حیثیتی خود را در سطح متوسط به بالا می‌دانند. بر اساس یافته‌های کیفی تحقیق شهروندان منطقه مورد مطالعه به مؤلفه احساس امنیت حیثیتی از زوایای مختلفی نگاه کرده‌اند و لذا نتایج متفاوتی از آن حاصل شده است. برآیند این یافته‌ها نشان می‌دهد که در شهر مریوان همانند سایر نقاط کشور در طول زمان میزان احساس امنیت حیثیتی بالأخص در بخش صدمه زدن به اعتبار و آبروی دیگران توسط سایر شهروندان دستخوش تغییرات ناخوشایندی شده است.

"در گذشته مردم بیشتر به آبروی دیگران پایبند بودن و به راحتی به همدیگر تهمت نمی‌زدن اما الان نمی‌دانم چه شده است که راحت‌تر از گذشته به همدیگر تهمت می‌زنند. این موضوع تنها مربوط به شهر ما نیست در همه جا دیده می‌شود و حتی در شهر ما چون مردم پایبندی بیشتری به دین دارند کمتر از دیگر شهرها دیده می‌شود" (مرد، ۳۹ ساله، معلم)

ابعاد مختلفی از تهمت زدن به دیگران توسط مصاحبه‌شوندگان مطرح شده است.

"امروزه تهمت و بهتان زدن به دیگران بسیار بیشتر از گذشته رایج شده است. هیچ کس از بابت تهمت دیگران در امان نیست. اگر شما به لحاظ مالی مقداری وضعتان تغییر کند و حتی با وام بانکی هم ماشین بخريد انواع و اقسام حرف‌ها برایتان درست می‌کنند. چه کاری می‌شود کرد شهر کوچک این معایب را هم دارد" (مرد، ۴۳ ساله، بازاری)

درحالی که موضوع تهمت زدن بسیار مورد تأکید پاسخگویان بود باین وجود ابعاد دیگری از احساس امنیت حیثیتی کمتر و به‌ندرت در این شهر مورد تهدید قرار می‌گیرد. به‌طوری که در مصاحبه‌های صورت گرفته و بحث‌های گروهی انجام‌شده پاسخگویان بر این باور بودند که شهر آن‌ها از این بُعد کاملاً دارای امنیت لازم می‌باشد.

"در این شهر به‌ندرت شما تجاوز به نوامیس را می‌شنوید و مریوان از این بابت در امنیت می‌باشند. موضوع نوامیس و توجه شهروندان به آن بسیار مورد توجه است. مزاحمت‌های تلفنی دیگر از مد افتاده است و کسی از طریق تلفن مزاحم دیگران نمی‌شود. بچه‌های تلفنی شهر هم یا جمع شده است یا کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرد و اگر هر شماره‌ای از موبایل یا تلفن منزل یا مغازه باشد قابل پیگیری است به همین خاطر مزاحم تلفنی دیگر مانند گذشته رواج ندارد" (زن، ۳۲ ساله، خانه‌دار)

بر اساس یافته‌های کیفی تحقیق و از دیدگاه پاسخگویان جنبه‌های مختلف امنیت حیثیتی نسبت به گذشته تغییر کرده است و این تغییرات در بعضی از ابعاد امنیت حیثیتی تأثیر مثبت و در ابعاد دیگر تأثیر منفی داشته است. بخشی از این تغییرات جزو فرایند گریزناپذیر مدرنیته و پیشرفت‌های صورت گرفته در این زمینه می‌باشد. باین وجود نظارت بیشتر در این زمینه بالأخص از طریق فرهنگ‌سازی در جامعه و آموزش‌های لازم به خانواده‌ها و اقشار مختلف مردم می‌تواند تهدیدات صورت گرفته علیه احساس امنیت حیثیتی را کنترل نماید. به‌منظور سنجش احساس آسایش عمومی شهروندان از سؤالات مختلفی در قالب طیف لیکرت استفاده شد که از آن جمله می‌توان به سنجش مواردی مانند عریده‌کشی و دادوبیداد افراد شرور در کوچه و خیابان، تجمع و ازدحام جمعیت در معابر و اماکن عمومی، فرار زندانیان از زندان، گسترش قانون‌شکنی و مواردی از این قبیل اشاره نمود. روایی طیف احساس آسایش عمومی بر اساس مقدار آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۸ می‌باشد.

با جمع نمرات پاسخگویان در طیف احساس آسایش عمومی و تقسیم نمرات به سه دسته با فواصل برابر نتایج جدول شماره (۴) حاصل شد.

جدول شماره ۴. توزیع نسبی پاسخگویان بر حسب میزان احساس آسایش عمومی

نام متغیر	زیاد	متوسط	کم
احساس آسایش عمومی	۳۴/۲	۳۰/۴	۳۵/۴

یافته‌های حاصل از جدول شماره (۴) نشان می‌دهد که در حدود دوسوم پاسخگویان (۶۴/۶ درصد) میزان احساس آسایش عمومی خود را در سطح متوسط به بالا ارزیابی نموده‌اند. مصاحبه‌شوندگان و شرکت‌کنندگان در بحث گروهی دائماً میزان آسایش عمومی را در شرایط قبل از باز شدن مرز و شرایط بعد از آن مقایسه می‌کردند. باز شدن مرز اگرچه میزان درآمد و رفاه مادی شهروندان را افزایش داد اما در مقابل، آسیب‌هایی را نیز در منطقه به همراه داشت. ورود مسافری با فرهنگ‌ها و ویژگی‌های مختلف از نقاط متفاوت کشور برای خرید از این منطقه مرزی باعث برهم زدن فرهنگ یک‌دست و همگن جامعه میزبان شد. از سوی دیگر بالا بودن میزان تقاضا برای خرید کالاهای وارداتی و همچنین باهدف فروش بیشتر و سود بالاتر انواع کالاهای تقلبی در بازار رواج یافت. همین موضوع در منطقه مریوان از مهم‌ترین عوامل برهم زنده احساس آسایش عمومی در منطقه مورد مطالعه می‌باشد. بدون در نظر گرفتن این عوامل در سایر ابعاد احساس آسایش عمومی و در کلیت آن شهروندان میزان احساس آسایش عمومی شهر را در سطح مناسبی ارزیابی نموده‌اند و شهروندانی که تجربه زندگی در سایر شهرها را داشته‌اند در مقایسه با آن‌ها احساس رضایتمندی بیشتری از شهر مریوان دارند.

"به خاطر شغل همسرم در شهرهای مختلفی زندگی کرده‌ایم به لحاظ امنیت وقتی شهر مریوان را با شهرهای دیگر مقایسه می‌کنم می‌بینم که امنیت و آرامشی که در این شهر وجود دارد قابل تصور نیست. من تا حالا عربده‌کشی و لایوالبالی‌گری خاصی در این شهر ندیده‌ام" (زن، ۲۶ ساله، خانه‌دار)

"جمعیت این شهر زیاد نیست و بیشتر افراد یکدیگر را به صورت مستقیم و غیرمستقیم می‌شناسند این شهر به لحاظ امنیت مشکل زیادی در مقایسه با شهرهای دیگر ندارد. به خاطر همین عامل و همچنین دین دار بودن مردم است که باعث شده اخلاق و مسائل اخلاقی جایگاه خاصی در تعاملات آن‌ها داشته باشد" (مرد، ۴۱ ساله، معلم)

از برآیند دیدگاه شهروندان در ابعاد مختلف احساس امنیت با تجمیع نمرات پاسخگویان در هر یک از ۴ بُعد امنیت مطرح شده و تقسیم آن به سه دسته با فواصل برابر می‌توان میزان احساس امنیت شهروندان را ارزیابی نمود. نتایج یافته‌های این بخش در جدول شماره (۵) نشان داده شده است.

جدول شماره ۵. توزیع نسبی پاسخگویان برحسب میزان احساس امنیت

نام متغیر	زیاد	متوسط	کم
احساس امنیت	۳۲/۲	۳۷/۲	۳۰/۶

نتایج حاصل از جدول شماره (۵) نشان می‌دهد که قریب به ۷۰ درصد از شهروندان میزان احساس امنیت موجود در شهر را در سطح متوسط به بالا ارزیابی نموده‌اند. با تقویت ابعادی از احساس امنیت که در مصاحبه‌ها و بحث‌های گروهی به آن‌ها اشاره شد می‌توان میزان احساس امنیت را در شهر ارتقا داد. یافته‌های کیفی پژوهش بیانگر رضایت پاسخگویان از امنیت موجود در شهر می‌باشد این موضوع بالأخص در مقایسه شهر مریوان با سایر شهرها بیشتر نمایان بود. بخشی از نارضایتی پاسخگویان که به چند مورد از ابعاد مختلف امنیت محدود می‌شود بیشتر از مقایسه‌هایی ناشی می‌شود که شهروندان از وضعیت موجود شهر نسبت به گذشته دارند. با این وجود برآیند ارزیابی آن‌ها از امنیت شهر رضایت بخش می‌باشد.

در این بخش اثر مشخصات عمومی شهروندان بر احساس امنیت آن‌ها مورد بررسی و تفسیر قرار می‌گیرد. نتایج آزمون رابطه بین سن و مدت اقامت در شهر با احساس امنیت شهروندان به تفکیک در جدول شماره (۶) نشان داده شده است.

جدول شماره ۶. نتایج آزمون رابطه سن و مدت اقامت در شهر با احساس امنیت شهروندان

متغیر وابسته	متغیر مستقل	تعداد	مقدار ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری
	سن	۲۵۳	۰/۰۹	۰/۱۳
احساس امنیت شهر	مدت اقامت در شهر	۲۵۳	-۰/۱۴	۰/۰۳

یافته‌های حاصل از جدول شماره (۶) نشان می‌دهد با توجه به سطح معناداری به دست آمده برای آزمون پیرسون یعنی ۰/۱۳ که بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است لذا بین سن و احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود ندارد. همین آزمون برای رابطه بین مدت اقامت در شهر و احساس امنیت نشان می‌دهد که بین این دو متغیر رابطه معناداری برقرار است. سطح معناداری آزمون پیرسون برابر با ۰/۰۳ با مقدار ضریب همبستگی ۰/۱۴- می‌باشد که بیانگر آن است که با افزایش مدت اقامت پاسخگویان در شهر میزان احساس امنیت آن‌ها کاهش می‌یابد و بالعکس. شدت رابطه این دو متغیر نیز در سطح ضعیفی قرار دارد. نتایج آزمون تفاوت احساس امنیت شهروندان بر حسب جنسیت و وضعیت تأهل آن‌ها در جدول شماره (۷) نشان داده شده است. با توجه به اینکه دو متغیر مستقل مورد بررسی در سطح سنجش اسمی می‌باشند و متغیر وابسته نیز فاصله‌ای است از آزمون تی دو گروه مستقل استفاده شده است.

جدول شماره ۷. نتایج آزمون تفاوت احساس امنیت شهروندان بر حسب جنسیت و وضعیت تأهل

متغیر وابسته	متغیر مستقل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	سطح معناداری
احساس امنیت	جنسیت زن	۷۷	۶۰/۹	۱۵/۱	۳/۴	۰/۰۰۱
	مرد	۱۷۶	۶۸/۶	۱۷/۱		
وضعیت تأهل	مجرد	۱۱۲	۶۸/۲	۱۶/۵	۱/۶	۰/۱
	متأهل	۱۴۱	۶۴/۷	۱۷		

بر اساس جدول شماره (۷) مقدار سطح معناداری آزمون t مستقل برای دو متغیر احساس امنیت و جنسیت یعنی ۰/۰۰۱ کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد لذا می توان گفت احساس امنیت شهروندان برحسب جنسیت تفاوت معناداری دارد. احساس امنیت مردان به صورت معناداری بیشتر از احساس امنیت زنان می باشد. در رابطه با بررسی تفاوت احساس امنیت شهروندان برحسب وضعیت تأهل نیز باید گفت با توجه به اینکه سطح معناداری آزمون برابر با ۰/۱ می باشد لذا میانگین احساس امنیت پاسخگویان مجرد با متأهل اختلاف معناداری ندارد. تفاوت احساس امنیت شهروندان برحسب تحصیلات آنها نیز مورد بررسی قرار گرفت که نتایج حاصل از این بررسی در جدول شماره (۸) ارائه شده است.

جدول شماره ۸. نتایج آزمون تفاوت احساس امنیت شهروندان برحسب تحصیلات

متغیر وابسته	متغیر مستقل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار F	سطح معناداری
احساس امنیت تحصیلات	بی سواد و ابتدایی	۱۰	۸۲/۸	۱۶/۹	۳/۹	۰/۰۰۲
	راهنمایی	۹	۶۰/۸	۱۷/۳		
	متوسطه و دیپلم	۴۳	۶۵/۸	۱۶/۹		
	فوق دیپلم	۴۱	۶۴/۲	۱۷/۴		
	لیسانس	۱۱۶	۶۴/۲	۱۷/۴		
	فوق لیسانس و بالاتر	۳۴	۷۳/۱	۱۳		

یافته های حاصل از جدول شماره (۸) که برگرفته از آزمون F می باشد نشان می دهد سطح معناداری آزمون یعنی ۰/۰۰۲ کمتر از ۰/۰۵ می باشد لذا می توان گفت احساس امنیت شهروندان برحسب تحصیلات تفاوت معناداری دارد. بیشترین میانگین میزان احساس امنیت مربوط به پاسخگوییانی با سطح تحصیلات بی سواد و ابتدایی است و بعد از این مقطع تحصیلی با اختلاف بالایی رتبه دوم احساس امنیت مربوط به پاسخگویان فوق لیسانس و بالاتر می باشد. کمترین میانگین میزان احساس امنیت نیز برای پاسخگویان با سطح تحصیلات راهنمایی است. یافته های حاصل از آزمون LSD بیانگر آن است که اختلاف

میانگین بین جفت گروه‌های زیر معنادار می‌باشد: بی سواد و ابتدایی بارانمایی؛ بی سواد و ابتدایی با متوسطه و دیپلم؛ بی سواد و ابتدایی با فوق دیپلم؛ بی سواد و ابتدایی با لیسانس؛ راهنمایی با فوق لیسانس و بالاتر؛ فوق دیپلم با فوق لیسانس و بالاتر؛ لیسانس با فوق لیسانس و بالاتر. وضعیت شغلی شهروندان نیز می‌تواند بر روی میزان احساس امنیت آن‌ها اثرگذار باشد. نتایج آزمون این اثرگذاری در جدول شماره (۹) ارائه شده است.

جدول شماره ۹. نتایج آزمون تفاوت احساس امنیت شهروندان بر حسب وضعیت شغلی

متغیر وابسته	متغیر مستقل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار F	سطح معناداری
	شاغل	۱۳۱	۶۶/۱	۱۶/۶		
	خانه‌دار	۳۸	۶۱	۱۶/۱		
احساس امنیت	وضعیت شغلی	۴۱	۷۱/۳	۱۹	۲/۵	۰/۰۴
	جوای کار	۲۳	۷۰/۴	۱۳/۷		
	از کار افتاده / بازنشسته	۲۰	۶۲/۳	۱۵/۸		

یافته‌های حاصل از جدول شماره (۹) نشان می‌دهد که سطح معناداری آزمون F کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد لذا احساس امنیت شهروندان بر حسب وضعیت شغلی آن‌ها تفاوت معناداری دارد. بیشترین میزان احساس امنیت مربوط به دو گروه محصل / دانشجو و جوای کار است و کمترین آن نیز مربوط به زنان خانه‌دار می‌باشد. نتایج به دست آمده از آزمون LSD نیز نشان می‌دهد که اختلاف بین ۲ جفت گروه زیر معنادار می‌باشد: خانه‌دار با محصل / دانشجو؛ خانه‌دار با جوای کار.

نتیجه‌گیری

امنیت در مناطق مرزی همواره از مسائل و دغدغه‌های همه دولت‌ها بوده و خاص یک دولت نمی‌باشد. تفاوت وضعیت امنیت در مناطق مرزی با سایر نقاط کشور موضوعی طبیعی بوده و تحت تأثیر عوامل داخلی و خارجی می‌باشد. این موضوع با در نظر گرفتن

وضعیت همسایه‌های مرزی کشور که به صورت‌های مختلفی درگیر ناامنی درونی بوده و این ناامنی به صورت‌های متفاوتی امنیت درونی ایران بالأخص در مناطق مرزی را نیز می‌تواند تحت تأثیر قرار دهد. مقایسه وضعیت امنیت در ایران با کشورهای همسایه و حتی در خاورمیانه بیانگر آن است که یک کشور امن در دیگ جوشان خاورمیانه همچنان باثبات و امنیت اداره می‌شود. موضوع امنیت در مناطق مرزی با موضوع توسعه این مناطق در ارتباط می‌باشد و زمینه تفاوت توسعه مناطق مرزی با نقاط مرکزی کشور را فراهم آورده است. با این وجود نباید همه مناطق مرزی کشور را در ارتباط با موضوع امنیت در یک سطح در نظر گرفت و تفاوت‌های مشهودی بین این مناطق وجود دارد. مناطق مرزی شرق کشور به لحاظ امنیت کاملاً متفاوت از مناطق غرب می‌باشند. مقایسه یافته‌های پژوهش پورمنافی (۱۳۹۷) با یافته‌های پژوهش حاضر تأییدی بر این ادعاست. اگرچه ممکن است تشابهاتی بین این مناطق باشد اما نوع همسایه‌ها تفاوت‌هایی را در میزان احساس امنیت نیز ایجاد می‌کند. این موضوع علاوه بر اینکه می‌تواند بین مناطق مرزی تفاوت‌هایی را به لحاظ میزان احساس امنیت ایجاد کند می‌توان گفت که در یک منطقه نیز میزان احساس امنیت شهروندان در یک سطح قرار ندارد. به عبارت دیگر نمی‌توان انتظار یک برداشت واحد و ادراک یکسان از امنیت را در منطقه مورد مطالعه داشت و تفاوت‌های بین افراد در ابعاد مختلف و تجربه‌های متفاوت آن‌ها سبب برداشت‌های متفاوت از احساس امنیت می‌شود. این موضوع در پژوهش ولمر (۲۰۱۹) نیز مورد تأکید قرار گرفته است. مطالعه صورت گرفته در ارتباط با شهر مریوان به عنوان یکی از مناطق مرزی غرب کشور که در استان کردستان قرار گرفته و با شهرهای گردنشین کشور عراق هم‌مرز می‌باشد، نشان می‌دهد که اگرچه در برداشت شهروندان میزان احساس امنیت تفاوت‌هایی وجود دارد اما در مجموع وضعیت امنیت در این شهر مناسب به نظر می‌رسد. تفاوت در برداشت از میزان امنیت می‌تواند متأثر از عوامل مختلفی باشد که در این پژوهش به تعدادی از آن‌ها مانند تحصیلات، جنسیت و وضعیت شغلی اشاره شد که اثرگذاری تعدادی از این عوامل در

پژوهش جلالیان و ویسیان (۱۳۹۷) نیز مورد تأیید قرار گرفته است. موارد مورد بررسی تنها به مشخصات عمومی شهروندان اشاره دارد و این عوامل بخش کوچکی از عوامل اثرگذار بر میزان احساس امنیت شهروندان می‌باشند. شهر مریوان با وجود دارا بودن ظرفیت‌ها و توانمندی‌های غنی در زمینه توسعه بالأخص در بخش گردشگری و تبادلات اقتصادی مرزی نتوانسته است از این ظرفیت‌ها بهره لازم را ببرد. این موضوع به میزان زیادی ناشی از تصور سرمایه‌گذاران و گردشگران از این شهر می‌باشد.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که بسیاری از شهروندان در مقایسه با سایر شهرها معتقد بودند که احساس امنیت در شهر مریوان بالاتر است. در مطالعات جامعه‌شناسی امنیت همان‌گونه که بوزان (۱۳۷۸ و ۱۳۸۶) مطرح می‌کند امنیت پیش از آنکه مقوله‌ای قابل تعریف باشد پدیده‌ای ادراکی و احساسی است. سطح احساس امنیت در شهر مریوان با میزان توسعه‌یافتگی این شهر هماهنگی ندارد. بخش قابل توجهی از قابلیت‌ها و توانمندی‌های این شهر به دلیل احساس ناامنی که سرمایه‌گذاران غیربومی دارند معطل مانده است. درحالی که شهروندان مریوانی و افراد غیربومی که به دلایل مختلف ساکن این شهر هستند از احساس امنیت در این شهر رضایت دارند. نمی‌توان انتظار داشت که همه شهروندان از امنیت موجود در شهر رضایت کامل داشته باشند و چنین پدیده‌ای در هیچ شهر یا منطقه‌ای نمی‌تواند پدیده طبیعی باشد. بر اساس ۴ بُعد احساس امنیت مطالعه شده یعنی احساس امنیت جانی، مالی، حیثیتی و آسایش عمومی وجود نارضایتی‌هایی در بخش‌هایی از این ۴ بُعد طبیعی به نظر می‌رسد. برآیند کلی این ابعاد با در نظر گرفتن مرزی بودن شهر مریوان و بر اساس یافته‌های کیفی رضایت‌بخش می‌باشد. با توجه به اینکه بخش قابل توجهی از احساس امنیت شهروندان تابع اخبار و گفته‌های شنیده شده می‌باشد بدون تأیید صحت این خبرها باید گفت به دلیل اینکه زنان بیشتر تحت تأثیر این اخبار قرار می‌گیرند لذا احساس امنیت در میان زنان خانه‌دار پایین‌تر از مردان می‌باشد. این اخبار می‌تواند لزوماً در ارتباط با شهر مریوان نباشد. خبرهای ناامنی مربوط به سایر شهرها

احساس امنیت شهروندان مریوانی بالأخص زنان را تحت تأثیر قرار می دهد. افزایش آگاهی و دانش شهروندان بالأخص زنان در زمینه اخبار دریافتی و چگونگی بررسی صحت آن ها می تواند از شیوه هایی باشد که سبب بهبود احساس امنیت شهروندان می شود. علاوه بر این تهیه گزارش های مختلف از شهر مریوان در رسانه ملی و معرفی جاذبه های گردشگری و ظرفیت های اقتصادی این شهر در کنار گزارشی از وضعیت امنیت آن سبب آشنایی بیشتر شهروندان سایر استان ها با شهر مریوان شده و به بهبود دیدگاه آن ها در ارتباط با این شهر کمک می کند.

منابع

- ۱) افتخاری، اصغر (۱۳۸۱) ساختار و تأویل امنیت: درآمدی بر روش شناسی تفسیری، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ۵، شماره ۱، صص. ۳۰-۱۱.
- ۲) بمانیان، محمدرضا و محمودی نژاد، هادی (۱۳۸۷) تحقیقی در سنجش عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت شهری نمونه موردی شهر کرمان، فصلنامه مدیریت شهری، دوره ۶، شماره ۱۹، صص. ۷۱-۵۹.
- ۳) بوزان، باری (۱۳۷۸) مردم، دولت ها و هراس، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۴) بوزان، باری؛ ویور، الی؛ دوویدل، پاپ (۱۳۸۶) چارچوبی تازه برای تحلیل امنیت، ترجمه علیرضا طیب، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۵) پورمنافی، ابوالفضل (۱۳۹۷) اولویت بندی تهدیدهای امنیت پایدار در مرزهای جمهوری اسلامی ایران (مورد مطالعه: استان خراسان رضوی)، پژوهشنامه مطالعات مرزی، سال ۶، شماره دوم، صص. ۴۷-۲۹.
- ۶) جعفری دولت آبادی، عباس (۱۳۸۹) جایگاه امنیت در سیاست کیفری ایران، پایان نامه دکتری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس.
- ۷) جلالیان، اسحاق و ویسیان، محمد (۱۳۹۷) بررسی امنیت پایدار در شهر مرزی سردشت از دیدگاه کارشناسان امنیتی، فصلنامه مطالعات مرزی، سال ۶، شماره ۱، صص. ۱۴۵-۱۲۷.

- ۸) جمالی، هاجر و شایگان، فریبا (۱۳۹۰) نقش تاکسی بی سیم بانوان بر احساس امنیت زنان تهرانی، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال ۶، شماره ۱، صص. ۹۵-۱۱۴.
- ۹) رضایی، قاسم؛ رضایی، محسن؛ فعال، صیدال (۱۳۹۶) واکاوی تهدید پدیده‌های قومی و مذهبی و تأثیر آن بر امنیت مرزهای شمال غرب ایران، فصلنامه پژوهش نامه مطالعات مرزی، سال ۵، شماره ۳، صص. ۱۸۵-۱۶۳.
- ۱۰) سهرابی، محمد (۱۳۹۶) بازشناسی فرصت‌ها و تهدیدهای امنیتی در مرزها، فصلنامه پژوهش نامه مطالعات مرزی، سال ۵، شماره ۲، صص. ۵۳-۴۱.
- ۱۱) ماندل، رابرت (۱۳۷۷) چهره متغیر امنیت ملی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۱۲) موسوی، میرنجف؛ ویسیان، محمد؛ محمدی حمیدی، سمیه؛ اصغری، مریم (۱۳۹۴) احساس امنیت در فضاهاى شهری (مورد شهر سرخس)، فصلنامه جغرافیا، دوره جدید، سال ۱۳، شماره ۴۵، صص. ۲۰۲-۱۸۵.
- ۱۳) میر عرب، مهرداد (۱۳۷۹) نیم‌نگاهی به مفهوم امنیت، ترجمه سید عبدالقیوم سجادی، نشریه علوم سیاسی، سال ۳، شماره ۹، صص. ۱۴۲-۱۳۳.
- ۱۴) هابز، توماس (۱۳۸۹) لویاتان، ترجمه حسین بشیریه، تهران: نشر نی.
- ۱۵) هزارجریبی، جعفر؛ جزینی، علیرضا؛ قالیشورانی، محمد (۱۳۸۶) رابطه ویژگی‌های جمعیتی (اجتماعی و اقتصادی) و رآمین با امنیت عمومی، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال ۲، شماره ۳، صص. ۳۶۵-۳۴۹.
- 16) Alexseev, M. A. (2011) Societal security, the security dilemma, and extreme anti-migrant hostility in Russia, *Journal of peace research*, Vol.48, No.4, pp.509-523.
- 17) Gravelle, T. B. (2018) Politics, time, space, and attitudes toward US-Mexico border security, *Political Geography*, Vol.65, pp.107-116.
- 18) King, J. (2004) societal security, refugee and criminology: Discourses in tandem, *Journal of community and criminal justice*, Vol.51, No.3, pp.197-205.

- 19) Vollmer, B. A. (2019) The paradox of border security: an example from the UK, *Political Geography*, Vol.71, pp. 1-9.
- 20) Wang, Y. R. (1999) political change and public security- the prospect of Taiwan, *Journal of Futures*, Vol.31, pp. 57-72.
- 21) You, Z. & Yang, H. & Fu, M. (2018) Settlement intention characteristics and determinants in floating populations in Chinese border cities, *Sustainable Cities and Society*, Vol.39, pp.476-486.